

דף קשר – רבני בתי ספר מחוז ירושלים

מתוך ההשתלמות - רב ביה"ס והילד החריג

מספר 3

טבת תשס"ה

"מעבר לעבודה עם תלמידים, רב ביה"ס צריך לתמוך במורים המתמודדים עם ילדים שיש להם צרכים מיוחדים."

פעילות מצויה ומקובלת כמו "שאלות ותשובות" יכולה לגלות (דרך השאלות) צדדים של חיי הילד שלא נראים בכיתה.

הרב יכול להקדיש רבע שעה או 20 דקות ללימוד עם ילד או 2-3 ילדים עם צרכים מיוחדים.

חנוך ויצחק הדגישו שרב ביה"ס יכול וצריך להשתלב בסיוע לילדים עם צרכים מיוחדים. יכולתו של הרב לעבוד במסגרות קטנות, ומחוץ לתכנית הלימודים הרגילה מאפשרת לו לעיתים לתת מענה ופתרון לילדים חריגים.

על הרב להתייעץ עם היועץ/יועצת של ביה"ס ולחשוב ביחד איתם כיצד הרב יכול להשתלב במתן סיוע ובקידום ילדם אלה. ככל שהעובדה משותפת ליותר אנשי צוות היא יעילה יותר וגם הילד מרגיש שינוי ומגיב לכך.

בבתי ספר שיש כיתה מקדמת הרב צריך לבנות תכנית מיוחדת לילדים בכיתה הזאת. חלק מהילדים האלו אינם יכולים להשתתף בחידונים ומשימות הדורשות קריאה וזיכרון פרטים. לעומת זאת הם יכולים להשתלב בפרויקטים "hands on", כלומר כאלה הדורשים יצירה ומעשים.

הפסיכולוג יצחק אביעד המשיך ופירט את עבודת הפסיכולוגים בביה"ס.

ציפינו בסרט הממחיש קשיים לימודיים שונים, ועסקנו בנייתוח מספר מקרים הדורשים התערבות.

מפני שהרב נפגש עם הילדים במסגרת שונה משיעור רגיל, ואינו דמות תובענית (ציונים ומשמעת) יש ילדים שיראו ברב מישהו שאפשר לדבר אתו ולשתף אותו במה שעובר עליהם.

ההשתלמות התקיימה בעזרת השרות הפסיכולוגי מטה בנימין. מנהל השפ"י, הרב חנוך ירס, פתח את ההשתלמות בסקירה כללית של חינוך מיוחד ותפקיד השפ"י.

חנוך הציע לרבנים להתעניין במקרים מיוחדים. כלומר, אם שמתם לב לילד שמסתבך בבעיות משמעת או אחרות, כדאי להתעניין אצל המחנך או היועץ לגבי הילד.

מעבר לעבודה עם תלמידים, רב ביה"ס צריך לתמוך במורים המתמודדים עם ילדים שיש להם צרכים מיוחדים. יש לשאול את המחנך איך הוא מתמודד ולעודד ולחזק אותו.

כאשר צוות בית הספר מפתח תכנית עבודה שנועדה לקדם ילד מסוים, הרב צריך להתעניין בהתקדמות ולהיות שותף בעליות ובירידות בדרך.

1 מההשתלמות

1 חדר שינון

3 תכנית חווייתית ללימוד מושגים

4 עדכונים שוטפים

4 השתלמות

4 הלכה יומית

חדר שינון

מתוך עבודתו של הרב אברהם מזרחי, קרית ארבע. ערוך על ידי צבי האריס

הרעיון: חדר שינון.

קווים כלליים: מדובר בחדר קטן אשר קירותיו מכוסים

בחדר יש ספסלים ומקום לשבת.

מטרות:

הקניית ידע בתחומי ברכות, תפילות ומושגים חשובים.

דוגמאות: (דוגמאות נוספות של כרטיסים שערך הרב

בשטיח. הרב מזרחי כיסה את השטיח בכרטיסים שעליהם רשימות שונות. הכרטיסים מודבקים בסקוטשים. הרשימות מסודרות לפי נושאים.

בהפסקות התלמידים נכנסים, לוקחים כרטיסים מהקיר ומשננים את תוכן הכרטיס.

המשך מעמוד 1- חדר שינון

וכיתה. אפשר לשלב שירה בחדר שינון (תקליטור של הרב סודרי- בקיאות בתנ"ך) וכו'.

תגמולים: לכל כרטיס יש ערך נקודתי, והתלמיד יכול לקבל פרס קטן מידי (מסטיק, טופי וכדו') או לאסוף נקודות כדי לקבל פרס גדול.

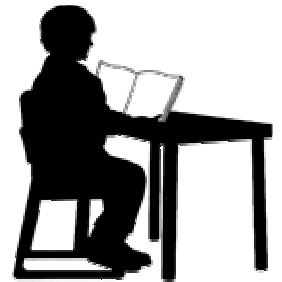
- (1) ששת סדרי משנה ושמות המסכתות שבכל סדר. (2) בגדי כהונה וכלי המשכן. (3) ברכות הראיה, ברכות שונות ותפילות קצרות (תפילת הדרך, מעין שלש, ברכה אחרונה). (4) פרקי תהילים (הרב מזרחי ממליץ על פרקי "שיר המעלות"). (5) מועדים, חודשים, הלוח העברי. (6) כרטיסי "ספרים", הכוללים מידע יסודי על ספרי יסוד. (לדוגמא: שולחן ערוך, נכתב על ידי רבי יוסף קארו, הוספות לפי מנהגי האשכנזים ע"י רבי משה איסרליש. ספר הלכה. לספר ארבעה חלקים, אורח חיים וכו'. כל חלק מחולק לסימנים ולהלכות).

לסיכום: מדובר בפעילות שכל בית ספר יכול להדגש על ידה את הנושאים החשובים לו. אפשר לערוך את הכרטיסים לפי דגשים מיוחדים לכל כיתה

מזרחי, וכרטיסים שאני ערכתי- מצורפות למטה, צ.ה. (1) תנ"ך

- כרטיס (א) – חומשי התורה ומספר הפרשיות בכל ספר. כרטיס (ב) – ספרי נביאים ראשונים. כרטיס (ג) – ספרי תרי עשר. כרטיס (ד) – ספרי נביאים אחרונים. כרטיס (ה) – ספרי כתובים.

- (2) רשימות כלליות- כרטיס (א) - י"ג עיקרי האמונה. כרטיס (ב) – י"ג עקרונות של רבי ישראל סלנטר. כרטיס (ג) – 6 מצוות תמידיות. כרטיס (ד) – 7 מצוות בני נח. כרטיס (ה) – עשרת הדברות.

רעיונות ל"סדרות" נוספים:

מתי אומרים הלל שלם ומתי אומרים הלל בדילוג? לב

הלל בדילוג	הלל שלם
(1) ששת הימים האחרונים של פסח	(1) שבעת ימי סוכות
(2) ראש חודש	(2) שמיני עצרת
	(3) חנוכה
	(4) היום הראשון של פסח
	(5) יום העצמאות
	(6) יום ירושלים

ימים שאין אומרים בהם הלל: ראש השנה, יום הכיפורים, פורים.

שלושה כרטיסים בנושא המועדים

תוספות לברכת המזון: ג

המועד	התוספת
שבת	רצה
ראש חודש	יעלה ויבוא
פסח-סוכות-שבועות	יעלה ויבוא
חנוכה	על הנסים
פורים	על הנסים

- 5 דברים שאירעו בתשעה באב 17**
1. חרב בית המקדש הראשון
 2. חרב בית המקדש השני
 3. נגזר על אבותינו שלא יכנסו לארץ ישראל
 4. נחרשה העיר ירושלים
 5. חרבה ביתר

כרטיס שלישי: השבטים שעמדו על הר גריזים (הברכות)

1) שמעון (2) לוי (3) יהודה (4) יששכר (5) יוסף (6) בנימין (ארבעת הראשונים הם בני לאה והאחרונים בני רחל)

כרטיס רביעי: השבטים שעמדו על הר עיבל (הקללות)

1) ראובן (2) גד (3) אשר (4) זבולון (5) דן (6) נפתלי (ראובן וזבולון הם בני לאה, והאחרים מבני השפחות)

כרטיס חמישי: 10 שבטי מלכות ישראל ו-2 שבטי מלכות יהודה

מלכות ישראל: 1) ראובן (2) שמעון (3) יששכר (4) זבולון (5) דן (6) נפתלי (7) גד (8) אשר (9) אפרים (10) מנשה

מלכות יהודה: 1) יהודה (2) בנימין

סדרת כרטיסים בנושא השבטים

כרטיס ראשון: בני האמהות ובני השפחות

בני לאה	בני רחל
1) ראובן	1) יוסף
2) שמעון	2) בנימין
3) לוי	
4) יהודה	
5) יששכר	
6) זבולון	
בני זלפתא (שפחת לאה)	בני בלחה (שפחת רחל)
1) גד	1) דן
2) אשר	2) נפתלי

כרטיס שני: בני יעקב לפי סדר הלידה

1) ראובן	7) גד
2) שמעון	8) אשר
3) לוי	9) יששכר
4) יהודה	10) זבולון
5) דן	11) יוסף
6) נפתלי	12) בנימין

פרוייקט לימוד מושגים מעולם ההלכה

המטרה:

לימוד חווייתי של מספר מושגים בסיסיים בעולם ההלכה.

מטרות המשנה בלימוד הן:

- א. לימוד עצמי של הבנות תוך פתיחת ספרים בסיסיים מעולם ההלכה.
- ב. הפיכת האולפנא לבית מדרש פעיל, על ידי כל הפרסומים השונים יש אווירת לימוד הלכתי חיובי מאוד (שחרי זה בא מהבנות...)
- ג. אחריות חברתית ללמד את כל שאר הבנות. (במשך המבצע בלטה הבנות שפחות אכפת להן מכולן – עבודה חשובה למתנכות)
- ד. אנחנו ערכנו את המבצע אחרי פסח, בזמן שבד"כ קשה ליצור אווירת לימודים בגלל רצף החגים ותחושת סוף שנה. המבצע עזר להתמודד בצורה חיובית וחינוכית עם הבעיה.

שלב א:

כל בת קיבלה מושג אחד אותו היא צריכה ללמוד בצורה טובה, על פי מקורות שניתנו לה. לאחר הלימוד העצמי, ניגשה חבת לרב האולפנא, על מנת לוודא שלימודה היה מדויק, והיא יכולה להתחיל לפרסם את המושג באולפנא.

שלב ב:

כל בנות האולפנא פרסמו את המושג אותו הן למדו: גיינגלים, פלקטים, סטיקרים, חצנות, ריקודים ושאר כל מיני פרסום כיד הדמיון הטוב וכושר ההמצאה והמקוריות.

דרך הפרסום כל בת אחראית ללמד את כל שאר הבנות את המושג עליו היא מופקדת!!!
בשיעורי קודש נתנה אפשרות, מדי פעם, לחלק מהבנות, ללמד בקצרה את המושג.

כל בת קיבלה נילונית על מנת לשמור את החומר שחולק במהלך המבצע.

שלב ג:

כחודש לאחר תחילת המבצע התקיים מבדק לכל בנות האולפנא על כל המושגים. במבדק התגלו שני דברים:

- א. עד כמה הבנות למדו את המושגים, הציון שוקלל בתעודה כחלק מהציון בחלכה.
- ב. מי הן הבנות שהצליחו לפרסם את המושג שלהן בצורה הטובה ביותר. בנות אלו קיבלו פרס מכובד!!!

שלב ד: (סיום הפרוייקט)

הפעלה מרתקת על כלל המושגים. ניתן לערוך חידון מעניין וחווייתי על המושגים, כגון פנטומימה, חצנות וכד'.

המושגים ההלכתיים ומקורותם

המושג	המקור
אדם מועד לעולם ברוב עם הדרת מלך	משנה מסכת בבא קמא פרק א משנה ו + קהתי משלי פרק יד פסוק כח מצודת דוד על הפסוק
כלי ראשון	שמירת שבת כהלכתה פרק א סעיפים ב, יב
כלי שני	שמירת שבת כהלכתה פרק א סעיפים ב, ג
ייחוד	שולחן ערוך אבן העזר סימן כב סעיפים ב,ו
ערוב תבשילין	קיצור שולחן ערוך סימן קב סעיפים א,ב
צער בעלי חיים	רמב"ם, היד החזקה, הלכות רוצח ושמירת הנפש פרק יג סעיף יג קיצור שולחן ערוך סימן פז סעיף ז
פרוזבול	משנה מסכת שביעית פרק י משנה ג
נטילת ידיים (הדברים המצריכים נטילה)	שולחן ערוך אורח חיים סימן ד סעיף יח
ספק ברכות להקל	שולחן ערוך אורח חיים סימן יח סעיף א שולחן ערוך אורח חיים סימן ריט, משנה ברורה סעיף קטן ט
בל תוסיף	דברים פרק ד פסוק ב + רמב"ן על הפסוק
מלחמת מצוה	רמב"ם, היד החזקה, הלכות מלכים פרק ה הלכות א, ב, ד
אוכל נפש	משנה מסכת מגילה פרק א משנה ח + קהתי
רכילות	חפץ חיים, הלכות איסורי רכילות, כלל א סעיף ב
לשון הרע	חפץ חיים, הלכות איסורי לשון הרע כלל א סעיף א
הוצאת שם רע	רמב"ם, היד החזקה, הלכות דעות פרק ז הלכה ב
שמיטת כספים	רמב"ם, היד החזקה, הלכות שמיטה ויובל פרק ט הלכות א, ב, ג, ד
חמשת מיני דגן	רמב"ם, היד החזקה, הלכות ברכות פרק ח הלכה טו רמב"ם, היד החזקה, הלכות ברכות פרק ג הלכה א
חלב עכו"ם	משנה מסכת עבודה זרה פרק ב משניות ו, ז רמב"ם, היד החזקה, הלכות מאכלות אסורות פרק ח הלכה יז
תוך כדי דיבור	רמב"ם, היד החזקה, הלכות נדרים פרק ב הלכה ג משנה ברורה סימן קכד סעיף קטן לד
תדיר ושאינו תדיר – תדיר קודם	משנה מסכת זבחים פרק י משנה א שולחן ערוך אורח חיים סימן קפח סעיף ה, ומשנה ברורה סעיף קטן יג
י"ד שח"ט ד"ם	שולחן ערוך אורח חיים סימן קנח סעיף ד
שעה זמנית	משנה ברורה סימן רסג סעיף קטן יט
עירוב חצרות	רמב"ם, היד החזקה, הלכות עירובין פרק א סעיפים א, ב, ו
לפנים משורת הדין	רמב"ם, היד החזקה, הלכות יסודי התורה פרק ה הלכה יא רמב"ם, היד החזקה, הלכות גזילה ואבידה פרק יא הלכה ז
לפני עור לא תתן מכשול	ויקרא פרק יט פסוק יד + רש"י רמב"ם ספר המצוות מצוות לא תעשה מצוה רצט
שעטנו	דברים פרק כב פסוק יא משנה מסכת כלאים פרק ט משנה ח רמב"ם, היד החזקה, הלכות כלאים פרק י הלכה יב
חזרה	רמב"ם, היד החזקה, הלכות סנהדרין פרק יב הלכות א, ב
סעודה שאינה מספקת לבעליה	רמב"ם, היד החזקה, הלכות תשובה פרק ד הלכה ד קצור שולחן ערוך סימן מב סעיף יח

דבר האבד	רמב"ם, היד החזקה, הלכות יום טוב פרק ז הלכה כב שולחן ערוך אורח חיים סימן תקלו סעיף א
דרכי שלום	משנה מסכת גיטין פרק ה משנה ח + קהתי
סמיכת גאולה לתפילה	שולחן ערוך אורח חיים סימן קיא סעיף א
מצוות עשה שהזמן גרמא	משנה מסכת קידושין פרק א משנה ז + קהתי
ברכה מעין שלוש	שולחן ערוך אורח חיים סימן קסת סעיף ו שולחן ערוך אורח חיים סימן רח סעיפים א, י
ארבע פרשיות	משנה מסכת מגילה פרק ג משנה ד
שבע דנחמתא	שולחן ערוך אורח חיים סימן תכח סעיף ח קיצור שולחן ערוך סימן קכח סעיף ד
אונאת דברים	רמב"ם ספר המצוות מצוות לא תעשה מצוה רנא
צום גדליה ועשרה בטבת	רמב"ם, היד החזקה, הלכות תעניות פרק ה הלכות א, ב
י"ז בתמוז	רמב"ם, היד החזקה, הלכות תעניות פרק ה הלכות א, ב
תשעה באב	רמב"ם, היד החזקה, הלכות תעניות פרק ה הלכות א, ג
תאריכי החגים מחתורה	חומש ויקרא פרק כג
חיוב בברכות	רמב"ם, היד החזקה, הלכות ברכות פרק א הלכות א, ב

עדכונים בנושאים שוטפים

בינתיים החומרים באתר הם דברים שאני כתבתי או ערכתי, אבל אשמח להוסיף חומרים של אחרים. אם יש בידיכם חומר שהייתם רוצים לשתף אחרים בהם, אפשר לשלוח את החומר אלי בדוא"ל, ובל"נ אוסיף את החומרים לאתר.

שואה - ערכתי סיכום של 29 שאלות ותשובות מתוך ספר שו"ת ממעמקים של הרב אפרים אשרי זצ"ל. הייתה כוונה (שלא יצאה לפועל) לפרסם את הסיכום בדף הקשר לפני עשרה בטבת. בעז"ה הסיכום יפורסם בעתיד, אבל בינתיים אפשר להוריד את הסיכום מהאתר:

www.betsefer.halachayomit.com
יש לבחור את "הצעות ללימוד בחדר מורים", שם תמצאו את הקובץ.

רמב"ם ורש"י - יצא לאור חוברת על הרמב"ם ורש"י של מכון מופת. החוברות והספרים של הרב שינובר על נושאים שנתיים בעבר מוכרים. החוברת נכתבה על ידי מיכל בלאו (שינובר), בהוצאת מכון מופת, מרכז הדרכה פדגוגית תורנית, מושב נחלים 49950 טל' 03-933-1479.

אתר לרבני בתי ספר - נבדקת האפשרות של פתיחת אתר לרבני בתי ספר. בינתיים חומרים לרבני המחוז מוצבים באתר הלכה יומית:

www.betsefer.halachayomit.com
אתם מוזמנים לבקר באתר ולהיעזר בחומרים. כמו כן אפשר לראות ולהוריד את כל דפי הקשר של רבני המחוז דרך האתר.

מקום	נושא	תאריך התקיים כבר
מכללת ליפשיץ	רב ביה"ס והילד החרוג, ע"י השפ"י מטה בנימין	יום רביעי ט' טבת תשס"ה, 19 ינואר 2005
מכללת ליפשיץ, רח' הלל 17, ירושלים	עולים חדשים	יום שלישי ו' אדר א' תשס"ה, 15 פברואר 2005
מכללת ליפשיץ, רח' הלל 17, ירושלים	טכנולוגיה: אינטרנט, חדר מחשבים, המחשב ככלי לעבודת רב ביה"ס	

תזכורת ועדכונים - מפגשי הרבנים מחוז ירושלים

משמאל התאריכים, הנושאים ומקומם של המפגשים. כל המפגשים מתחילים בשעה 14:00 ונמשכים עד 18:00.

הלכה יומית ומושגים

מספר רבנים פנו אלי בקשר לתכניות הלכה יומית ומושגים. ישנן מספר תכניות הלכה יומית בשוק. כדאי לבדוק מה מתאים לבית ספרכם. תכנית הלכה יומית חשובה ובתי ספר דיווחו שהם מרגישים את הרווח מהתכנית אצל התלמידים ובמיוחד במבחני כניסה לחטיבות ביניים. א. הלכה יומית פלוס של הרב שוב.

ב. הלכה יומית, חוברות ברמות שונות לכל כיתה, של הרב דניאל לוי, רב ביה"ס בית אל בנות. 02-997-3101

ג. הלכה יומית, חוברות שערך צבי האריס. 02-997-8611

אפשרות נוספת היא תכנית מושגים, כדוגמת הספר "מושגים ודעת" של הרב שמואל כץ. 02-652-2072

תודה לכל מי שטרח ויטרח בעתיד לשלוח חומר לעלון.

נא לשלוח מאמרים, תגובות וכו' ל:

צבי האריס

טלמון

ד.ג. מודיעין 71937

רצוי לשלוח את החומר בדיסקט או בדוא"ל:

tzvi@halachayomit.com

נא לציין אם יש נספחים (מסמכים, דוגמאות, תמונות וכו')-